

1983 yılının Mayıs ayının 25'inde, arkasında binlerle ifade edilecek gönül erleri yetiştirerek, "gözleri arkada olma"dan dâr-ı bekaya göçmüştü. Bir ömür boyu mücadelesini verdiği "dava"nın meyvelerini görmek her fâniye nasip olmayacak bir lütuftur. Bu başarının en önemli sebebi, onun dimağının milletin ruh köküne bağlı olmasıydı. Hayatı boyunca bunun mücadelesini verdi. Devlet-i Aliyye'nin "son" zamanlarında doğmuş (1904) ve çöküşle neticelenen "zor" zamanlarını idrak etmişti. "Bakan" değil "gören" bir insandı. Ardarda gelen ve milleti ruh kökünden koparan inkılâpların yaşandığı dönemlerde mensubu olduğu milletin değerlerini, "gelenin keyfi" için çiğnemedi ve çiğnetmedi. Kökü yüzyıllara dayanan bir çınarın "el birliği" ile

yıkıldığı ve bu çınarın yerine onun ruh köküyle kavgalı bir ağacın dikilmeye çalışıldığı bir dönemde, "Durun kalabalıklar bu cadde çıkmaz sokak" diye haykırarak idrak etmişti gençliğini... Yeni bir devlet kuruluyordu. Toplumun hayat damarları bir bir kesilmeye çalışılıyordu. Yayımdan fırlamış ok gibi, herkesin farklı arayışlar peşinde koştuğu bir dönemdi, onun gençliğini yaşadığı dönem...

Her şey yerinden oynamıştı, herkes ne kapabilirim umuduyla ikbal peşine düşmüştü. O, "Fikrin ne fahişesi oldum ne de zamparası / Bir vicdanın bilemem kaçır hava parası?" dediği günleri yaşıyordu. O, bir toplumda zor ve az yetişen insanlardandı. Fakat o, aynı zamanda toplumun kaderiydi. Onun niyeti de imanı da halisti. Çünkü onun açtığı çığırdan millet yürüyecekti ve yürümüştü. O, bir fikir ve mücadele adamı olmanın yanı sıra bir "sanatçı"ydı. Hem de hayatın maddî ve mânevî bütün yönlerini kucaklayan bir sanatçı... Onun sanatı ulvî bir gaye içindi. Sanatını da, fikrini de, gayretini de inandığı dava uğrunda harcamıştı. Koskoca bir devletin varlığını idrak ederek başladığı hayatında, zıp zıp gibi küçülen dönemler yaşadı. Bir ömre sığması mümkün olmayacak olaylar yaşadı. Milletin değerlerini öncelediği ve onun ikamesi için mücadele ettiği için hapislerde yattı. Evrimleşen devrimler gördü. Ülkede, "devrimler" adına sık sık darbeler yaşanırken; o, "öz yurdunda parya" muamelesine maruz kaldı.

Bu arada bir hususu özellikle belirtmeliyim. Sanki bir zorunluluk varmış gibi, en çok gücüne giden Necip Fazıl'ın Nazım Hikmet'le mukayese edilmesidir. Bunu söylemekle Nazım'ı aşağılamak gibi bir niyetim yok. Benim söylemek istediğim başka bir şey... Nazım "madde" iken Necip Fazıl "mâna"dır. Madde ile mâna mukayese edilemez. Her ikisinin hareket noktaları da varış noktaları da birbirinden farklıdır. Yaşadıkları dönem gereği, onların hayatlarında birtakım fiziksel benzerliklerin varlığı mukayese edenlere böyle bir cüreti vermemelidir. Bugün Nazım zorla yaşatılmaya çalışılırken, Necip Fazıl herhangi bir zorlamaya meydan vermeden inanç değerleriyle hayatın her alanında dipdiri yaşamaktadır. Nazım, hayat felsefesi gereği ölürken (1963), Necip Fazıl inancı gereği ölümsüzlüğü yaşamaktadır. O, "ölü değil" diridir. "Ölü" ile "diri"nin mukayesesini olur mu hiç? Meselâ Necip Fazıl "İnsanın kazandığı paradan değil, paranın kazandığı insandan korkulur" derken; Nazım Hikmet düşüncesinin merkezine "madde"yi oturtmuştu.

Milletimizin sanat ve düşünce hayatında büyük iz bırakmış olan Necip Fazıl ve onun düşüncesinden büyük ölçüde istifade eden nesiller, kültür, siyaset, ilim ve sanat alanlarında

özellikle 2000'li yıllardan itibaren Türkiye'nin kaderinde önemli ölçüde etkili oldular ve olmaya da devam etmektedirler. Bu hal aynı zamanda onun düşüncesinin tutarlılığının ve milletin bu düşünceye gösterdiği teveccühün bir göstergesidir. Her birimiz, hayatımız boyunca birçok cenaze namazına katılmışızdır. Fakat bazı cenaze namazları vefat eden kişinin hayatta iken ortaya koyduğu yaşam biçimi dolayısıyla belirgin farklılıklar gösterir. Meselâ bazı kişilerin cenaze namazı kılınamaz, bazısının cenazesi siyasî ve ideolojik gösteriye dönüştürülür. Bazısı ölen insanın son yolculuğu ile hiç de bağdaşmayan, hatta "iyi ki öldün" dercesine alkışlarla uğurlanır. Bazısı da büyük bir vakar ve sükûnet içinde göz yaşlarının eşlik ettiği dualarla son yolculuğuna uğurlanır. Allah'a şükürler olsun ki, ben hep son örnekteki cenaze namazı saflarında bulundum. Son dönemin büyük İslâm âlimlerinden Ömer Nasuhi Bilmen'in (ö. 1972) cenazesinde bulunduğumda çok küçüktüm. Fatih Camii'nde cenaze namazı kılındıktan sonra, Fevzi Paşa caddesinde yürürken ilk defa böylesine büyük bir kalabalıkla, mahşeri hatırlatan duygular içinde yalnızlığımı ve hatta kaybolduğumu hissetmiştim.

25 Mayıs'ta vefat eden Necip Fazıl'ın dâr-ı bekaya uğurlanışı, 26 Mayıs'ta Fatih Camii'nde kılınan cenaze namazı, yurt içinden ve yurt dışından gelen binlerce gönüldaşının katılımıyla, "O ölmedi, davası dipdiri, işte biz bunun şahitleriyiz" anlamında bir uğurlamaya sahne olmuştu. Toplumun değişik kesimlerinden binlerce insanın omuzları üzerinde tekbirlerle Fatih'ten Edirnekapı'ya doğru yol alışı, Rami'ye gelince bir oldubitti ile dönemin "emniyet kuvvet"lerinin, cenazeyi sahiplenip, tabutu sevenlerinin elinden alarak apar topar Eyüpsultan'a götürmesi ve definde bulunmak isteyenleri sebepsiz ve sualsiz bir şekilde gözaltına alması ve günlerce içeride tutması akıl ve izarla açıklanabilecek bir uygulama değildi. Allah bu millete gönüllerde ve zihinlerde tomurcuklar açtıran üstadı, gani gani rahmet eylesin.

Dr. İhsan Alperen

*****□

İdrakin Ufuk Noktasındaki Hakikat

1983 yılında kaybettiğimiz Necip Fazıl, ilk şiir kitabı "Örümcek Ağı"nı 1925'te bastırdı. Henüz 24 yaşındayken, "Kaldırımlar" isimli ikinci şiir kitabını yayınlandı ve bu eseri o dönemde hayret ve hayranlıkla karşılandı. Bu nedenle diğer namı, Sultan-ı Şuara olan üstadın, belki de en bilinen ve en beğenilen şiirlerinden Kaldırımlar'ın ilk bölümünü, Bendedir, Allah'ım Affet ve Beklenen şiirleri ile birlikte yayınlıyoruz. 1937 yılında Zonguldak 63 numaralı kömür ocağında, kendi buhranlarından yola çıkarak yazmaya başladığı "Bir Adam Yaratmak" Kısakürek'in, üzerinde özellikle durulması gereken eserlerinden biri. Üstad, üçüncü perdesinden bir bölüm okuyacağınız bu piyesi kaleme almadan önceki düşüncelerini şöyle ifade ediyor: "Bir piyes yazmayı düşünmüştüm. Seyirciyi fizik acıya boğacak bir metafizik örgü içinde aksiyon şartlarının en dinamikleriyle bir arada bir piyes... Öyle bir piyes ki, kendi buhranımın, mücerret planında hem en yırtıcı fikir irtifasına çıkacak, hem de müşahhas kadroda saik ve sebeplerin en hak vericileriyle su sızmaz bir mantık ve görülmemiş bir entrika değerini kendine toplayacak..."

Necip Fazıl'ın, tezini "İnsan idrakinin ufuk noktasındaki hakikat ve Allah" olarak özetlediği bu piyesi, 1937-38 temsil yılında Şehir Tiyatroları'nda Muhsin Ertuğrul'un oynadığı notunu da düşelim... Müdafaaları, Necip Fazıl'ın yazını içinde önemli bir yer tutar. Zira, kurduğu her bir savunma cümlesi yüksek edebi değerdedir. Sayfada meşhur 1952 yılındaki Malatya Müdafaası'ndan bir bölümünü bulacaksınız. Her milletten mazlumların bir araya toplandığı Tarih Boyunca Büyük Mazlumlar'ın, ilk bölümü olan "Sokrates" okuyacağınız bir diğer metin. İtiraf etmek gerekirse bu kitaptan bir bölümü seçmek epey zordu. Hallac-ı Mansur, Peygamber Efendimiz'in torunları Hasan ile Hüseyin, Jan Dark, Cem Sultan, Genç Osman, Dreyfus... Her biri özenle seçilmiş isimlerin incelikle işlenmiş metinleri arasından "24 asırdan beri değişmeyi" en iyi biçimde özetlediğinden Sokrates bölümünü aldık.

Bir Adam Yaratmak

Necip Fazıl Kısakürek, Bir Adam Yaratmak'ı kendi buhranlarından yola çıkarak 1937 yılında, bir kömür ocağında yazmaya başladı

(Üçüncü Perde/ Dördüncü Sahne)

HUSREV - Şimdi o eller nerede? Şimdi onlar belki bileğinden kopmuş, buzdan soğuk, beş tane kemikten kalem! (Müzik Husrev'in sesiyle mutabakat halinde. Cümle duraklarında müzik yalnız kalır ve daha iyi duyulur. Cümle başlangıçlarında Husrev'le birleşir. Husrev marazî tavırlarla resme doğru işaretler yaparak konuşuyor.)

HUSREV - Bu gözler, baktığı zaman gören, gördüğü şeyin hayâlini ayna gibi içine aksettiren bu gözler nerede? Onlar birer fincan renkli suydu. Toprağa döküldü. Buhar olup bulutlara karıştı. (Sesi birden coşar. Gitgide kendisini kaybediyor.) Nerede bu adam Osman? Gözünü, yüzünü, ellerini, ayaklarını bırak bütün terkihiyle, terkinin tek ve yegâne mânasiyle nerede bu adam? Eridi, dağıldı, kurudu, ufalandı, silindi değil mi? Ya erimek, dağılmak, kurumak, ufalanmak, silinmek de ne demek? Her şey erir, dağılır, kurur, ufalanır, silinir. Fakat bu adamın terkibinden çıkan, terkinin mihrak noktasından fışkıran hayat alevleri, varlık şevk ve kudreti, var olmak haz ve emniyeti nasıl silinir? Bu haz ve emniyet iradesi nasıl olur da miskin eczamızı birbirine lehimlemez? Leşimizi ensesinden kavrayıp ayağa kaldırmaz? Yoksa asıl giden, silinen o mu? (Sükût, müzik.) Hayır! O silinmiyor. Belki değil, yüzde yüz silinmiyor. Çatlarım, yine inanmam. Silinemez. Fakat nereye gittiğine, nerede gezdiğine, nasıl olduğuna aklımız ermiyor. Osman! Aklımız yetmiyor. Onun için çıldırıyoruz. Şu resme bak! Bir takım nebatlardan çıkarılmış boyalarıyla, muşambası ve çerçevesi karşımızda. O bir şeyin kendisi değil, taklidi. O şeyin kendisi yok, taklidi var. Bu nasıl güneş ki kendisi yok, dalgalarda aksi var? (Sükût, müzik.) Yaşamıyoruz. Resimlerimiz, fotoğraflarımız kadar yaşamıyoruz. Mendilimiz, gömleğimiz, potinlerimiz kadar yaşamıyoruz. (Hızla dönüp masasını gösterir.) Bir sigara kâğıdını şu masaya koy, üstüne bir taş bırak, kapıları kapa ve git! Üçyüz sene sonra gel, yerinde bulursun. Belki sararmış, belki buruşmuş, fakat yine o. Bir sigara kâğıdı kadar yaşayamıyoruz. Kefenimizden evvel çürüyoruz. Duyuyorum! Kulak ver, sen de duyarsın! Toprak altında, milyarlarca kurdun, çitir çitir dut yapraklarını yiyen milyarlarca ipek böceği gibi, milyarlarca ölüyü yediğini duyuyorum. (Çılgın) Ölüler! Gözsüz kulaksız kurtların içtiği köpüklü şampanya damlaları! Tozun toprağın mezeleri! Korkunç bir saklambacın korkunç oyuncular. Kurtarın beni ebedilikten! Öldüm sizi araya araya... Kurtarın beni düşünmekten! (Husrev susar. Müzik fevkalâde

sürükleyici ve düşündürücü. Husrev tam bir deli. Dizleri üstünde yere çömelir gibi yaylanmış, eliyle meçhul bir şeyi gösteriyor. Osman, efendisinin arkasında, başı göğsünde, sessiz ağlıyor. Husrev hep o. Müzik devam ediyor.)

HUSREV - Allahım, ben yok olamam! Her şey olurum yok olamam. Parça parça doğranabilirim. Nokta nokta lekelerle dönebilirim. Tütün gibi kurutulabilir, ince ince kıyılır, bir çubuğa doldurulur, içilir, havaya savrulabilirim. Fakat yok olamam. Madem ki bu kadar korkuyorum, yok olamam. Eczahane camekânlarında, ispiro dolu bir kavanoz içinde, düşürülmüş bir çocuk ölüsü gibi, yumruk kadar bir et parçasına inebilir, bir şişeye hapsedilebilirim. Fakat şişenin camından yine dışarıyı seyreder, önümden geçenleri görür, kendimi bilir ve duyar, kendimi ve Allahımı düşünebilirim. Razi değilim Allahım! Yok olmaya, kalmamaya, gelmemiş olmaya, mevcut olmamaya razı değilim. (Sükût, müzik.) Bu dünyada bırakamıyacağım hiçbir şey yok. Ne deniz, ne ağaç, ne şehir, ne ev, ne kadın, ne de ben. (Eliyle göğsüne çarpar.) Bu kalıbım, bu zarfım, bu kafesimle ben. Onların hepsini bırakabilirim. Fakat şuurumu, bilmek, duymak, var olmak şuurumu bırakamam. Raziyim bir toz parçası olayım. İnsanlar üzerime basarak geçsin. Canım acısın, duyayım. Canımın acıdığını duyayım. Raziyim bir kertenkele olayım. Kızgın yaz günlerinde bir bahçe duvarına tırmanayım. Tırnaklarımı tuğlalara geçireyim. Yeşil ve ıslak sırtımı güneşe vereyim. Fakat güneşle sırtım arasındaki öpüşmeyi duyayım. Tuğlaların incecik zerrelerini sayayım. Kovuklardaki böceklerin, bir boru içinden bakar gibi bana baktıklarını göreyim ve düşüneyim. Raziyim bir nokta olayım. Fakat o noktaya bütün kâinat, bütün mevcudiyle dolsun. Ben yok olamam. Ağlarım, tepinirim, çatlarım, çıldırırım, ölürüm, fakat yok olamam. (Sükût, müzik.) Her şey benim olsun, vereyim, gökler, yıldızlar, gökteki samanyolu, ay, dünya vereyim. Fakat aklım bana kalsın! (Acı acı ulur) Aklım bana kalsın! Aklım!.."

Malatya davasından notlar

(Necip Fazıl ayağa kalkarak, iddia makamında sırf kendisine karşı çıkarılan 4 savcıyı göstererek demiştir ki:)

-Amme avukatı olarak tek fikir etrafında tek kişinin temsil etmesi gereken iddia makamında bu 4 kişi de nedir? Ben hiç bir operada 4 tenor görmedim!

Necip Fazıl:

-Usûle ait gayet mühim bir nokta arz edeceğim. Başlangıçta garip görünse de dinlenmesini istirham ederim. Hapishanelerde sanıklar ve hükümlüler "müdde-i umumî" tabirini "müddeyum" diye telaffuz ederler ve kendileriyle düşüp kalkan, cezalarını infaz ettiren, idam ipini çektiren "müddeyum" olduğu için onu adaletin başlıca temsilcisi sayarlar. Mahkeme hey'etine de âdeta onun bir nevi zabıt kâtipleri gözüyle bakarlar. Halbuki memleketimizde bazı hukukçuların bile tam mânâsiyle kestiremediği bir hüviyet olarak savcı, taraflardan biridir ve Batı dünyasında olduğu gibi mahkeme huzurunda yeri sanıkların yanı başıdır. Bu makamda da sanıkların her türlü hücum ve taarruzuna açık hedeftir. Bu bakımdan yüksek adalet temsilcilerinin huzurunda

tıpkı sanıklar gibi davalı, davacı ve amme müdafiliğinden ibaret üç unsurdan biri olarak parmağını kaldırıp izinle konuşması ve mahkemenin cereyan şekli üzerinde asla müessir rol oynamaması icap eder. Halbuki hakimlerle aynı sırada ve seviyede oturan bizim "müddeyum"lar, sanıkları susturmakta hakimlerin kulağına eğilip laflar fısıldamakta mübaşire emirler vermekte, adeta duruşmayı idare rolüne bürünmektedir. Yağma yok efendim; bundan böyle yanımıza gelip mevki almasalar da, oturdukları yerden hüviyet ve salahiyetlerini bilerek hareket etmeleri ve her tezahürlerini yüksek heyetinizden müsaade alarak meydana getirmeleri lâzımdır. Ve iyice kavramaları gerektir ki eğer hâkimlerle aynı sırada oturuyorlarsa, bu, bir hukuk anlayışsızlığının doğramacılık hatası şeklinde tecelli etmiş ifadesidir.

Necip Fazıl:

-Benim, müteşebbis sanıkları doğrudan doğruya azmettirdiğime dair elde hiç bir delil bulunmadığına, her şey yazılarımdan alınan ilhamla yapılmış farz edildiğinde ve bütün mes'ele böyle bir faraziyenin ceza hukuku bakımından suç teşkil edip etmeyeceği üzerinde olduğuna göre, bu davayı kökünden hail ve fasl edici bir misali takdim etmeliyim: Dünya edebiyatında kıskançlığın şaheseri (Otelletur. (Şekspir)in meşhur (Otelletu. İmdi; hastalık derecesinde kıskanç bir koca, sırf bu hissi yüzünden karısını öldürse de cebinden (Otello) çıksa şu, kürsünün üzerine eğilmiş beni hayretle dinleyen kaytan bıyıklı savcı, (Şekspir)in iskeletine pranga vurulması için Londra Savcılığına müzekkere mi yazacaktır? Daha evvel de söylediğim gibi, her insanda, mücerrede ve umumî telkinlere karşı bir (fren) ve hareketini sırf nefesine bağlayıcı şahsî bir istiklâl ve mesuliyet duygusu olmak lazım gelmez mi?

ALLAH'IM, AFFET!

Bende sıklet, sende letafet...

Allahım, affet!

Lâtiften af bekler kesafet...

Allahım, affet!

Etten ve kemikten kıyafet...

Allahım, affet!

Şanıdır fakire ziyafet...

Allahım, affet!

Âcize imdadın şerafet...

Allahım, affet!

Sen mutlaksın, bense izafet!

Allahım, affet!

Ey kudret, ey rahmet, ey re'fet!

Allahım, affet!

(1982)

BEKLENEN

Ne hasta bekler sabahı,

Ne taze ölüyü mezar.

Ne de şeytan, bir günahı,

Seni beklediğim kadar.

Geçti istemem gelmeni,
Yokluğunda buldum seni;
Bırak vehmimde gölgeni,
Gelme, artık neye yarar?

(1937)

BENDEDİR

Ne azap, ne sitem bu yalnızlıktan,
Kime ne aşılmaz duvar bendedir.
Süslenmiş gemiler geçse açıktan,
Sanırım gittiği diyar bendedir.
Yaram var, havanlar döremez merhem;
Yüküm var, bulamaz pazarlar dirhem.
Ne çıkar, bu yola düşmemiş gölgem;
Yollar ki, Allaha çıkar, bendedir.

(1936)

KALDIRIMLAR 1

Sokaktayım, kimsesiz bir sokak ortasında;
Yürüyorum, arkama bakmadan yürüyorum.
Yolumun karanlığa saplanan noktasında,
Sanki beni bekleyen bir hayâl görüyorum.

Kara gökler kül rengi bulutlarla kapanık;
Evlerin bacasını kolluyor yıldırımlar.
İn cin uykuda, yalnız iki yoldaş uyanık;
Biri benim, biri de serseri kaldırımlar.

İçimde damla damla bir korku birikiyor;
Sanıyorum, her sokak başını kesmiş devler...
Üstüme camlarını, hep simsiyah, dikeyiyor;
Gözüne mil çekilmiş bir âmâ gibi evler.

Kaldırımlar, çilekeş yalnızların annesi;
Kaldırımlar, içimde yaşamış bir insandır.
Kaldırımlar, duyulur, ses kesilince sesi;
Kaldırımlar, içimde kıvrılan bir lisandır.

Bana düşmez can vermek, yumuşak bir kucakta;
Ben bu kaldırımların emzirdiği çocuğum!
Aman, sabah olmasın, bu karanlık sokakta;
Bu karanlık sokakta bitmesin yolculuğum!

Necip Fazıl

Dr.İhsan ALPEREN tarafından yazıldı

Salı, 30 Nisan 2024 12:37 -

Ben gideyim, yol gitsin, ben gideyim, yol gitsin;
İki yanımdan aksın, bir sel gibi fenerler.
Tak, tak, ayak sesimi aç köpekler işitsin;
Yolumun zafer tâkı, gölgeden taş kemerler.

Ne sabahı göreyim, ne sabah görüneyim;
Gündüzler size kalsın, verin karanlıkları!
Islak bir yorgan gibi, sımsıkı bürüneyim;
Örtün, üstüme örtün, serin karanlıkları.

Uzanıverse gövdem, taşlara boydan boya;
Alsa buz gibi taşlar alnımdan bu ateşi.
Dalıp, sokaklar kadar esrarlı bir uykuya,
Ölse, kaldırımların kara sevdalı eşi..
(1927)